

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 217/09-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. júla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť V. H., t. č. vo výkone väzby, zastúpeného advokátom JUDr. J. G., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 2 a 3, čl. 38 ods. 2 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tošs/6/2009 z 26. marca 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. H. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. mája 2009 doručená sťažnosť V. H., t. č. vo výkone väzby (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. G., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 2 a 3, čl. 38 ods. 2 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c)

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tošs/6/2009 z 26. marca 2009.

Zo sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ je spolu s dvoma ďalšími obvinenými trestne stíhaný pre zločin poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1, ods. 3 písm. c) a ods. 4 písm. a) a b) Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a ďalšie trestné činy a z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku bol počínajúc 27. septembrom 2008 vzatý do väzby. Zákom ustanovená polročná lehota trvania väzby v prípravnom konaní uvedená v § 76 ods. 2 Trestného poriadku v znení účinnom do 31. januára 2009, v rámci ktorej bol prokurátor povinný podať návrh na jej predĺženie, ak obvineného z väzby neprepustí, uplynula 27. marca 2009. Na návrh prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry, Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky sudkyňa pre prípravné konanie Špeciálneho súdu v Pezinku (ďalej len „špeciálny súd“) uznesením sp. zn. Tp 9/2009 zo 17. marca 2009 rozhodla o predĺžení lehoty trvania väzby do 27. septembra 2009. Toto uznesenie napadol sťažovateľ sťažnosťou, v ktorej namietal porušenie práva na obhajobu v konaní predchádzajúcom napadnutému uzneseniu. O jeho sťažnosti rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Tošs 6/2009 z 26. marca 2009 tak, že sťažnosť sťažovateľa, ako aj ostatných obvinených zamietol. Podľa sťažovateľa najvyšší súd porušil jeho práva tým, že zamietol jeho sťažnosť napriek skutočnosti, že v konaní, ktoré predchádzalo sťažnosťou napadnutému rozhodnutiu špeciálneho súdu sp. zn. Tp 9/2009, bolo porušené jeho právo na obhajobu a právo na obhajcu. Stalo sa to podľa neho za týchto okolností:

«Pôvodný obhajca JUDr. J. F. pred začatím verejného zasadnutia oznámil súdu, že nás ďalej neobhajuje, pretože príbuzní zvolili obhajcu JUDr. J. B., advokáta Advokátskej kancelárie v G. JUDr. J. B. bol mne, sťažovateľovi, a ostatným spoluobvineným zvolený v súlade s § 39 ods. 2 Tr. por. a prevzal obhajobu 16. 3. 2009 nemajúc k dispozícii návrh prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby. Prostredníctvom príbuzným mňa, sťažovateľa, bolo obhajcovi oznámené, že 17. 3. 2009 o 10:30 hod sa uskutoční verejné zasadnutie vo veci predĺženia lehoty väzby. Takto obhajca mňa, sťažovateľa, prevzal

obhajobu 16. 3. 2009 a verejné zasadnutie bolo určené na 17. 3. 2009, takže obhajca nemal možnosť preštudovať si spisový materiál, ani komunikovať so mnou, sťažovateľom. Obhajca toto oznámil súdu na verejnom zasadnutí a žiadal o jeho odročenie za účelom preštudovania spisového materiálu. Sudkyňa zrušila termín verejného zasadnutia, nariadila výsluch obvinených, ktorého výsluchu sa obhajca pre plnenie neodkladných povinností nezúčastnil.

Ja, sťažovateľ, a ostatní obvinení sme chceli vypovedať, ale len za prítomnosti obhajcu. Výsluch sa však konal. Ja, sťažovateľ tento hodnotím ako výsluch silený, bez obhajcu, pri nutnej obhajobe, čo je porušením práva na obhajobu. Aj keď sa možno stotožniť s tvrdením, že sudkyňa pre prípravné konanie nemala povinnosť rozhodnúť o návrhu prokurátora na verejnom zasadnutí, jej povinnosťou bolo zabezpečiť, aby mi bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby, aby som sa mohol tak obhajovať nielen sám, ale aj prostredníctvom obhajcu, o prítomnosť ktorého som dôrazne žiadal (čl. 50 ods. 3 Ústavy SR, III. ÚS 41/2001. Nález z 12. júla 2001. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 2001, s. 290). Nepostačuje len aby mne, sťažovateľovi, ako obvinenému bola daná možnosť osobne sa vyjadriť pred sudcom k veci, o ktorej sa malo rozhodovať, teda k návrhu prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby, a to aj za situácie, kedy nám mal byť doručený návrh na vyjadrenie.

Ak sudkyňa pre prípravné konanie mala akýkoľvek problém s obhajobou, túto situáciu mohla prekonať využitím inštitútu náhradného obhajcu (§ 42 Tr. por.). Verejné zasadnutie 17. 3. 2009 o 10:30 hod. sa nekonalo, pričom v ten deň bola možnosť ustanovenia náhradného obhajcu „krátkou cestou“. Všetko s ohľadom na to, že pri neskoršom výsluchu toho istého dňa o 11:15 hod. som ja, sťažovateľ, a aj ostatní obvinení uvádzali, že bez prítomnosti obhajcu nebudeme vypovedať. Osobné vyjadrenie a možnosť osobne sa vyjadriť pred sudcom k veci nemôže nahradiť odbornú pomoc - službu obhajcom. Obhajoba obhajcom v trestnom konaní je nezastupiteľná. V zmysle § 36 ods. 1 Tr. por. Sa stanovuje, že obhajcom obvineného v trestnom konaní môže byť iba advokát, pričom toto ustanovenie je v súlade s čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy, ako aj s čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd, ktorou úpravou je garantovaná odborná právna ochrana obvineného v trestnom konaní vedenom na území SR (komentár k trestnému poriadku č. 301/2005 Z. z.

z marca 2006 str. 103, obdobne Uznesenie NS SR 5 Tost 15/2008 z 30. 9. 2008 ohľadom poriadkovej pokuty obhajcovi).

Druhý okruh porušenia práv obhajoby spočíva v tom, že vo veci došlo k rozhodnutiu jedným rozhodnutím súdu ohľadom všetkých obvinených, hoci išlo o rozhodovanie o predĺžení väzby v lehote nad 6 mesiacov. Sudkyňa pre prípravné konanie neindividualizovala dôvody predĺženia väzby u každého z obvinených a teda aj mňa sťažovateľa. Je povinnosťou všeobecného súdu riadne odôvodniť rozhodnutie o väzbe, ako aj skutočnosť, že dôvody pre väzbu musia byť významné a dostatočné. Dôvody väzby, ktoré postačujú na vzatie do väzby sa po dlhšej dobe môžu stať nedostatočnými na jej ďalšie trvanie. Vo vyšetrowaní sa totiž malo postupovať tempom primeraným, vzhľadom na väzobnú situáciu. Nešlo o počiatočné štádium vyšetrowania, ale štádium trvania väzby, ktoré v prípade mňa, sťažovateľa, trvalo 6 mesiacov, a teda pri predĺžení väzby už nemožno uplatniť kritériá uplatňované v momente rozhodovania o vzatí do väzby a krátko po ňom. V napadnutom rozhodnutí nie sú individualizované skutkové a následne právne odôvodnenia existencie trvania väzby. V momente vzatia mňa, sťažovateľa, do väzby bolo možné vzhľadom na skupinový charakter trestnej činnosti, z ktorej som obvinený akceptovať aj „spoločné“ odôvodnenie väzby všetkých obvinených. Pri predlžovaní väzby po 6 mesiacoch však už takýto prístup ústavne neobstojí (Nález III. ÚS 220/04). Z Uznesenia NS SR zo dňa 26. 03. 2009 3 Tošs 6/2009 jednoznačne vyplýva, (str. 3 odstavec 3), že tento súd o sťažnosti proti predĺženiu väzby mňa sťažovateľa je rozhodované „hromadne“. Nemožno sa stotožniť s konštatovaním, že súd nemá za povinnosť skúmať kvalitu obhajoby obvinených, ani dôvody, pre ktoré sa rozhodli, či už oni sami alebo v danom prípade za nich oprávnené osoby, namiesto predtým splnomocneného alebo ustanoveného obhajcu zvoliť si iného obhajcu. Tu ide o existenciu alebo neexistenciu možnosti mňa sťažovateľa mať dostupnou odbornú pomoc obhajcom.»

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prijal tento nález:

„1/ Uznesením Najvyššieho súdu SR v Bratislave sp. zn. 3 Tošs/6/2009 zo dňa 26. 03. 2009 došlo k porušeniu základných ľudských práv a slobôd sťažovateľa vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1, z čl. 47 ods. 2, 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy SR ako aj Európskeho

dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd čl. 6 ods. 1, 3 písm. c) a Listine základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1, 37 ods. 2, 3, čl. 38 ods. 2 a čl. 40 ods. 3.

2/ Ústavný súd SR zrušuje rozhodnutie Najvyššieho súdu SR v Bratislave sp. zn. 3 Tošs/6/2009 zo dňa 26. 03. 2009 a prikazuje, aby V. H. prepustil neodkladne z väzby na slobodu.

3/ Najvyšší súd SR v Bratislave je povinný uhradiť V. H. trovy konania v sume 231,80 Eur (6.983,- Sk) (dvestotridsaťjeden eur aj osemdesiat centov) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. G., B. “

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podmienky konania o sťažnostiach sú upravené v ustanoveniach § 20 a § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie všeobecnej alebo osobitnej podmienky je dôvodom na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie svojho práva na obhajobu z dôvodu, že sudkyňa špeciálneho súdu pre prípravné konanie neposkytla obhajcovi, ktorý prevzal obhajobu deň pred stanoveným verejným zasadnutím, ním požadovanú lehotu na preštudovanie spisového materiálu a na komunikovanie s obvinenými, ako aj z dôvodu, že potom, čo sudkyňa zrušila termín verejného zasadnutia, nariadila výsluch obvinených a vykonala ho aj napriek neúčasti obhajcu, ktorý sa z neho ospravedlnil pre plnenie si neodkladných povinností. Ďalej sťažovateľ vidí porušenie práv obhajoby v tom, že o predĺžení väzby bolo rozhodnuté jedným rozhodnutím o všetkých obvinených a v napadnutom rozhodnutí nie sú individualizované skutkové a následne právne odôvodnenia existencie väzby.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy má obvinený právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 37 ods. 2 listiny každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania.

Podľa čl. 37 ods. 3 listiny všetci účastníci v konaní sú si rovní.

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 40 ods. 3 listiny obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

Podstatou sťažnosti je tvrdenie o porušení práva na obhajobu, čím bolo porušené aj právo sťažovateľa na spravodlivý proces a ďalšie sťažovateľom označené práva.

Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Ústavný súd nie je osobitnou preskúmovacou inštanciou, ktorej úlohou by malo byť odstraňovanie procesných nedostatkov konania uskutočneného pred všeobecnými súdmi. Medzi prioritné úlohy ústavného súdu nepatrí kontrola všeobecných súdov z hľadiska zákonnosti a správnosti ich postupov, ale posudzovanie konformity týchto postupov s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou ratifikovanou a vyhlásenou spôsobom ustanoveným zákonom. Kritériom rozhodovania ústavného súdu je predovšetkým miera namietanej ingerencie do základných práv alebo slobôd sťažovateľa pri zohľadnení okolností každého konkrétneho prípadu (IV. ÚS 24/07).

Ústavný súd môže posudzovať rozhodnutie všeobecného súdu, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05).

Najvyšší súd dospel v uznesení sp. zn. 3 Tošs 6/2009 z 26. marca 2009 k záveru, že sťažnosť sťažovateľa a ďalších obvinených proti uzneseniu špeciálneho súdu sp. zn. Tp 9/2009 nie je dôvodná. K námietkam sťažovateľa o porušení práva na obhajobu a opodstatnenosti predĺženia väzby najvyšší súd uviedol:

«Sudkyňa pre prípravné konanie nemala povinnosť rozhodnúť o návrhu prokurátora na verejnom zasadnutí. Jej povinnosťou však bolo zabezpečiť, aby obvineným bola daná

možnosť osobne sa vyjadriť pred sudcom k veci, o ktorej sa malo rozhodovať, teda k návrhu prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby a návrh mal byť doručený obvineným na vyjadrenie. To sa aj stalo. Z obsahu zápisnice o výsluchu obvinených vyplýva, že mali k dispozícii návrh prokurátora vo štvrtok 12. marca 2009. Zákon neurčoval, že návrh prokurátora mal byť doručený obvinenému aspoň päť pracovných dní pred rozhodnutím.

Sudkyňa pre prípravné konanie po doručení návrhu prokurátora súdu dňa 5. marca 2009 zvolila ten postup, že na druhý deň 6. marca 2009 určila vo veci verejné zasadnutie na 17. marca 2009 o 10.30 hod. na Špeciálnom súde v Pezinku, o ktorom bol hneď v ten deň určenia verejného, teda v dostatočnom časovom predstihu, upovedomený obhajca všetkých troch obvinených JUDr. J. F. Rovnopis návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby obhajcovi doručoval prokurátor v deň podania návrhu. Tento obhajca v deň konania verejného zasadnutia 17. marca 2009 o 8.00 hod. doručil do podateľne Špeciálneho súdu v Pezinku oznámenie datované dňom 17. marca 2009, že obvinených ďalej nezastupuje, lebo priateľka p. M. mu oznámila, že na základe plnej moci zastupovanie všetkých troch klientov prevzal p. JUDr. J. B., Advokátska kancelária G.

V spisovom materiáli sa nachádzajú splnomocnenia zo 16. marca 2009 pre obhajcu JUDr. J. B. podpísané matkou obvineného M. M., bratom obvineného V. H. P. H. a R. Ď. otcom obvineného T. Ď. Z obsahu zápisnice o výsluchu obvinených i napadnutého uznesenia ako i sťažnosti obvinených vyplýva, že verejné zasadnutie o 10.30 hod. 17. marca 2009 sa nekonalo, ale že „o 11.15 hod. malo ísť o výsluch obvinených, ktorého sa obhajca obvinených JUDr. J. B. nezúčastnil. V ten deň doručil súdu uvedené splnomocnenia na obhajobu obvinených a s poukazom na to, že nedisponuje návrhom prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby obvinených, že nepozná spisový materiál, žiadal, aby mu to bolo umožnené v lehote 5 pracovných dní a na ten účel žiadal verejné zasadnutie odročiť. Sudkyňa pre prípravné konanie nariadila výsluch obvinených, čo obvinení, obhajca a prokurátor vzali na vedomie, ale obhajca obvinených s poukazom na jeho vyššie uvedené vyjadrenia a s odôvodnením plnenia si iných neodkladných povinností, sa nariadeného úkonu, výsluchu obvinených nezúčastnil.

Pri výsluchu sa obvinení k veci nevyjadrovali. Všetci uvádzali, že bez prítomnosti obhajcu nebudú vypovedať.

Obvineným bola daná možnosť, aby sa pred rozhodnutím vyjadrili k návrhu prokurátora. Od 12. marca 2009 do 17. marca 2009 tak neurobili. Mohol tak urobiť aj ich obhajca JUDr. J. F., ten však urobil len to, že tesne pred tým ako mal súd konať a rozhodnúť, doručil súdu oznámenie, že už nezastupuje obvinených.

Obvineným bola daná možnosť pred sudcom sa osobne vyjadriť k ich veci, o ktorej sa malo rozhodnúť, teda k ďalšiemu trvaníu väzby. Bola im daná možnosť tak urobiť aj za prítomnosti obhajcu. Ich obhajca JUDr. J. F. mal k dispozícii návrh prokurátora a vedel o termíne verejného zasadnutia určenom na 17. marca 2009. Aj ďalší obhajca obvinených vedel o tom, že sudkyňa pre prípravné konanie v ten deň pred rozhodnutím uskutočni výsluch obvinených.

Ak sa tohto nariadeného úkonu obhajca nezúčastnil, je to len otázka zodpovednostného vzťahu medzi ním a obvinenými vyplývajúceho zo zmluvy na základe splnomocnenia. Súd nemá za povinnosť skúmať kvalitu obhajoby obvinených ani dôvody, pre ktoré sa rozhodli, či už oni sami alebo v danom prípade za nich oprávnené osoby, namiesto predtým splnomocneného alebo ustanoveného obhajcu zvoliť si iného obhajcu.

Ustanovenia § 39 ods. 5 a § 40 ods. 5 Tr. por., podľa ktorých obvinený si môže namiesto obhajcu, ktorého si zvolil alebo ktorého mu zvolila oprávnená osoba, zvoliť iného obhajcu, resp. namiesto obhajcu, ktorý mu bol ustanovený, sám si zvoliť obhajcu, nemožno však vykladať tak, že všetky dovtedy urobené úkony sa majú vykonať znovu, alebo že majú začať plynúť nové lehoty v prípadoch, keď je potrebné zachovať u obhajcu zákonom stanovenú lehotu, alebo že znovu treba doručovať návrhy na vyjadrenie novému obhajcovi, ak sa tak už stalo predtým, vo vzťahu k pôvodnému obhajcovi a práva obvinených na obhajobu boli zachované a aj z neho vyplývajúce povinnosti orgánov činných v trestnom konaní a súdu boli dodržané. To sa týka aj možnosti poskytnutia primeraného časového priestoru na preštudovanie spisového materiálu. Dostatočný časový priestor mal na to obhajca obvinených JUDr. J. F. Ak v deň konania nariadeného úkonu orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu sa rozhodne obvinený alebo iná oprávnená osoba za neho zmeniť obhajcu namiesto pôvodne splnomocneného alebo zvoliť si sám obhajcu alebo iná oprávnená osoba namiesto ustanoveného, tak nemožno konštatovať, že jeho práva na obhajobu boli porušené, keď všetky boli zachované vo vzťahu k pôvodnému obhajcovi.

V danom prípade nebolo potrebné vykonávať verejné zasadnutie. Nerozhodovalo sa o žiadosti obvinených o prepustenie z väzby, v ktorých by obvinení výslovne požiadali o výsluch a uvádzali skutočnosti súdu skôr neznáme, významné pre rozhodnutie.

Ak na základe návrhu prokurátora sudkyňa pre prípravné konanie mienila vykonať verejné zasadnutie, dávala tak väčší priestor na obhajobu obvinených. Postačovalo, aby bolo zabezpečené právo obvinených na ich vypočutie pred súdom a lehota na to nebola určená. Čas a spôsob tohto úkonu na zabezpečenie práv obvinených mal byť stanovený tak, aby bol dosiahnutý jeho účel a právo na obhajobu. To v danom prípade nebolo porušené. Obhajca mal možnosť sa zúčastniť úkonu, pri ktorom by obvinení mohli využiť svoje právo osobne sa vyjadriť k veci. V žiadnom štádiu konania nie je povinnosťou obvineného vypovedať. Ak v danom prípade obvinení nevypovedali k veci, teda k samotnej podstate návrhu týkajúceho sa ďalšieho trvania ich väzby, potom iba nevyužili svoje právo, na ktorom im nebolo nič upierané.

Čo sa týka opodstatnenosti predĺženia lehoty trvania väzby Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožňuje s napadnutým rozhodnutím. Skutočnosti uvádzané na str. 15 a 16 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia sú zistiteľné zo spisového materiálu a odôvodňujú väzbu obvinených podľa § 71 ods. 1 písm. b), písm. c) Tr. por. a aj predĺženie lehoty jej trvania v rozsahu uvedenom vo výroku napadnutého uznesenia. Je zrejmé z obsahu spisového materiálu, že pre závažné dôvody týkajúce sa doplnenia dokazovania v smere naznačenom v návrhu prokurátora a pre obťažnosť veci vyplývajúcu z množstva skutkov a potrebných úkonov nebolo možné doteraz trestné stíhanie skončiť. Pritom z obsahu spisového materiálu a doteraz vykonaných úkonov vyplýva, že vyšetrowanie prebieha plynulo. Najvyšší súd je tiež toho názoru, že prepustením obvinených na slobodu by bolo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania.»

1. Ústavný súd preskúmal podanie a jeho prílohy a zisťoval, či v procesnom postupe súdu bola obvinenému poskytnutá rozumná príležitosť obhajovať svoje záujmy v zmysle čl. 50 ods. 3 ústavy za podmienok, ktoré ho nepostavia do podstatne nevýhodnejšej pozície a ktoré zachovávajú „rovnosť zbraní“. Osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti. Musí jej byť daná

možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam protistrany (prokurátora) o odôvodnenosti trvania väzby a vyvracať ich (kontradiktórnosť konania) (III. ÚS 226/07). Tiež jej musí byť v zmysle procesných garancií vyplývajúcich z ustanovení čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy a z čl. 6 dohovoru poskytnutá zo strany príslušného orgánu verejnej moci rozumná a dostatočná možnosť uplatniť svoj vplyv na priebeh a výsledok konania využitím svojich procesných práv za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s druhým účastníkom konania (podobne III. ÚS 153/07).

Obvinenému a jeho ustanovenému obhajcovi bola špeciálnym súdom poskytnutá možnosť predniesť skutočnosti svedčiace v jeho prospech pri rozhodovaní o predĺžení väzby na nariadenom verejnom zasadnutí, o ktorom boli včas upovedomení. Obvinený ani jeho obhajca nevyužili možnosť písomne sa vyjadriť k návrhu prokurátora. Sudkyňa špeciálneho súdu pre prípravné konanie postupovala tak, aby zabezpečila lehoty, ktoré v tomto type rozhodovania vyplývali z ustanovení Trestného poriadku v jeho znení účinnom do 31. januára 2009. Zároveň však poskytla účastníkovi konania priestor uplatniť svoje procesné práva tým, že nariadila verejné zasadnutie. Skutočnosť, že ich sťažovateľ bez dôvodu hodného osobitného zreteľa pre prekážky na strane zvoleného obhajcu nevyužil v plnom rozsahu, nemôže jednoznačne viesť k záveru, že došlo k porušeniu jeho základných práv na súdnu ochranu, na rovnosť v konaní alebo na prerokovanie veci v jeho prítomnosti, prípadne k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie. Pre prípady výmeny obhajcu, keď hrozí nebezpečenstvo nedostatočného zabezpečenia obhajovania záujmov obvinenej osoby aj z dôvodu dodržania lehôt stanovených pre jednotlivé úkony, ustanovil zákonodarca v § 43 ods. 3 Trestného poriadku povinnosť ustanoveného obhajcu zabezpečovať záujmy obvineného až do okamihu reálneho prevzatia obhajoby zvoleným obhajcom. V namietanom konaní a rozhodovaní o predĺžení väzby ústavný súd zastáva názor, že nedostatočnú koordináciu medzi obvineným, ustanoveným a zvoleným obhajcom, ako aj medzi osobami oprávnenými zvoliť obvineným obhajcu, a teda nedostatočnú kvalitu obhajoby, nemožno pričítať na ťarchu súdu a vysloviť tak porušenie práva obvineného na obhajobu.

Každé základné právo a sloboda sa ústavou priznáva len v rozsahu účelu daného práva alebo slobody (II. ÚS 81/99). Účelom práva na obhajobu je poskytnutie príležitosti brániť sa proti obvineniu zo spáchania trestného činu a tiež sa brániť proti tvrdeniam o skutočnostiach, ktoré ovplyvňujú rozhodnutia v trestnom konaní v neprospech účastníka trestného konania. Obsahu a účelu priznaného zákonného a ústavného práva musí korešpondovať možnosť jeho reálneho naplnenia a uplatnenia tými subjektmi, ktorým bolo priznané (I. ÚS 17/99). Ústavný súd v posudzovanej veci nezistil, aby procesným postupom špeciálneho súdu bola účelovo vytvorená nepriaznivá procesná situácia a také podmienky pre sťažovateľa, ktoré by mu bránili, resp. ho podstatným spôsobom obmedzovali pri reálnom uplatnení práva na obhajobu. Ústavný súd ani nezistil, aby napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na obhajobu, pretože najvyšší súd jeho námietky proti rozhodnutiu špeciálneho súdu o predĺžení väzby preskúmal a primerane sa im venoval. Skutočnosť, že najvyšší súd sa sťažnosťou sťažovateľa riadne zaoberal a svoje rozhodnutie adekvátne odôvodnil, vylučuje aj možnosť porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zároveň nezistil, že by najvyšší súd znemožnil realizáciu niektorých procesných práv sťažovateľa, a tiež konštatuje, že nenastala situácia, pri ktorej by sa dalo uvažovať o porušení základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Z tohto dôvodu je sťažnosť sťažovateľa v tejto časti zjavne neopodstatnená, a preto ju ústavný súd odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

2. Sťažovateľ namieta porušenie práva na obhajobu aj tým, že špeciálny súd rozhodoval o jeho záležitosti „hromadne“ a v uznesení o predĺžení väzby „neindividualizoval“ skutkové a právne okolnosti predĺženia väzby. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom uznesenia špeciálneho súdu o predĺžení väzby sp. zn. Tp 9/2009, ktoré mimochodom sťažovateľ vo svojej sťažnosti adresovanej ústavnému súdu nenapáda, konštatuje, že v sťažovateľom prípade v zmysle § 18 Trestného poriadku existuje subjektívna aj objektívna súvislosť vecí, v dôsledku ktorej orgány činné v trestnom konaní

a súd rozhodujú v spoločnom konaní. Rozhodnutie o predĺžení väzby je riadne zdôvodnené a obsahuje náležitosti v zmysle ustanovení § 72 a § 176 Trestného poriadku. Skutkové odôvodnenie zodpovedá danému štádiu trestného stíhania. Z podania sťažovateľa nie je zrejmé, či uvedenú námietku obsahovala aj jeho sťažnosť proti uzneseniu sp. zn. Tp 9/2009 adresovaná najvyššiemu súdu. V zmysle uvedeného ústavný súd konštatuje, že neexistuje súvislosť medzi sťažovateľom namietaným porušením práva na obhajobu a spôsobom rozhodovania špeciálneho súdu ani obsahom daného rozhodnutia. Preto sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní pre zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júla 2009